

καθ' αὐτὸν δὲ καὶ ἀπολελυμένως, ἐστὶν ὑποκαείμενον ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Προτέρων.

Πρὸς τὸ τρίτον, ἐν ᾧ ἐλέγεται, ὅτι | αὐτὸ τοῦ ἐπίστασθαι τρόπος f. 18 ἐστὶν ὑποκαείμενον ἐν τῇ λογικῇ διὰ τὸ τὴν ὕλην καὶ τὸ τέλος μὴ συνεμπίπτειν, διακρίνω περὶ τῆς ὕλης, διότι ὕλη τίς ἐστὶν ἐξ ἧς, καὶ ὕλη τίς ἐστὶ περὶ ἧν. Περὶ γοῦν τῆς ὕλης ἐξ ἧς, ἀληθές ἐστὶν ὅτι οὐ συνεμπίπτει μετὰ τοῦ τέλους· περὶ δὲ τῆς ὕλης περὶ ἧν, οὐκ ἀνάγκη. Οὕτω δὲ ὁ ἐπιστημονικὸς τρόπος ὑποκαείμενον ἐστὶν ἐν τῇ λογικῇ. Ἡ δὲ δύναμις λέγειν· συγχωρῶ τῇ μείζονι· ὅτι δὲ ὁ ἐπιστημονικὸς τρόπος ἐστὶ τέλος ἐν τῇ λογικῇ, τοῦτο λέγω εἶναι ψεῦδος· ἡ γὰρ γινῶσις τοῦ ἐπιστημονικοῦ τρόπου ταύτης ἐστὶ τὸ τέλος, αὐτὸς δὲ ὁ ἐπιστημονικὸς τρόπος ὁ γινωσκόμενος ἐστὶν ὑποκαείμενον.

Σημείωσαι. Κατὰ δὲ ἄλλους ὑποκαείμενον τῆς λογικῆς κοινῶς ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τεταγμένος πρὸς τὴν γινῶσιν τοῦ ἀληθοῦς, καὶ ἡ τάξις αὕτη λαμβάνεται ἀναλογικῶς. Οὗτοι δὲ διαίρουσι τὴν ἐπιστήμην κατὰ τὸ πραγμα- 15 ματικὸν καὶ λογικόν· ὡς γὰρ φησὶν ὁ Τούλλιος ἐν τῇ Δευτέρᾳ ῥητορικῇ, ὅτι ἡ σοφία χωρὶς τῆς λεκτικῆς ἐστὶ μάχαιρα ἐν χειρὶ παραλυτικοῦ, καὶ ἡ εὐγλωττία χωρὶς σοφίας ἐστὶ μάχαιρα ἐν χειρὶ μαινομένου, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεῖ μόνον ἐπιστήμας ἔχειν πραγματικὰς πρὸς τὴν σοφίαν τεταγμένας, ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμας λογικὰς εἶπουν λεκτικὰς πρὸς τὴν εὐτακτον ὁμιλίαν· 20 ἅς δὴ λογικὰς ἐπιστήμας καὶ διακρίνουσι κατὰ τὴν διάκρισιν τοῦ λόγου διαφόρως λαμβάνεσθαι δυναμένου· ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τρία εἰσὶν· ἡ οὐσία τοῦ λόγου, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀγαθότης εἶπουν ἡ εὐπρέπεια· τῷ μὲν οὖν πρώτῳ τρόπῳ περὶ τοῦ λόγου ἐστὶν ἡ γραμματικὴ· τῷ δευτέρῳ, ἡ λογικὴ· τῷ δὲ τρίτῳ, ἡ ῥητορικὴ. Καὶ ἄλλως δὲ διαίρουσιν οἱ αὐτοὶ οὗτοι, λέγοντες 25 τὰς τοῦ λόγου ιδιότητας τὰς μὲν λαμβάνεσθαι ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς φωνῆς εἶπουν τοῦ σημανομένου γενικῶς, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐστὶν ἡ γραμματικὴ· τινὰς δὲ, ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς εἰδικῆς σημασίας ἐν τῇ συμπλοκῇ θατέρου πρὸς θατέρον, ὅτε σημαίνεται ἀλήθεια ἢ ψεῦδος, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐστὶν ἡ λογικὴ· τινὰς δὲ λαμβάνεσθαι ἀπὸ τοῦ σημανομένου τοῦ λόγου 30 ὅσον πρὸς ἡμᾶς, αἱ εἰσὶν αἱ πειστικαὶ μέθοδοι, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ.

Πότερον θεωρητικὴ ἐστὶν, ἢ πρακτικὴ.

| Ἔστι δὲ καὶ τρόπον μὲν τινα θεωρητικὴ ἢ λογικὴ, τρόπον δὲ τινα f. 18^v πρακτικὴ. Καθὸ μὲν γὰρ δι' αὐτῆς ἀποδείκνυμεν τὰ πάθη τοῦ συλλογισμοῦ 35 ὡς ἰδίου ταύτης ὑποκειμένου καὶ ἐπὶ τὰ πάθη τῶν αὐτοῦ μερῶν, ἐστὶ θεωρητικὴ· εἰ δὲ θεωροῖντο καθὸ τάττεται πρὸς τὰς ἄλλας ἐπιστήμας,

13 Σημείωσαι om BC τοὺς avant ἄλλους add B, biffé dans C

ἔστι πρακτική. Ἀλλὰ μᾶλλον ἔστι πρακτικὴ ἢ θεωρητικὴ, διότι οὐ τὸ
 τέλος μᾶλλον τὸ ἔργον ἐστὶν ἢ ἡ ἀλήθεια, ἔστι πρακτικὴ· ἀλλ' ἢ λογικὴ,
 ἔστι τοιαύτη, ἄρα, καὶ τὰ λοιπὰ. Ἡ μείζων ἔστι φανερά. Ἡ ἐλάττων
 δείκνυται, ὅτι ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἀρχοειδὲς τέλος αὐτῆς, ὡς περ ἢ
 6 ἐφαρμογὴ ταύτης πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας· ὁ δὲ δῆλον ἐκ τοῦ σκοποῦ
 τοῦ συνθεμένου τὴν λογικὴν ὑπομνηστικὴν γὰρ αὐτὴν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν
 τῷ τῆς ἐνεργείας τρόπῳ πεποιήκεν, καὶ ὅσω βέλτιόν ἐστι γινώσκειν τὴν
 τε θεϊαν ἐπιστήμην καὶ τὰς ἄλλας αἷς ἐφαρμόζεται ἢ λογικῇ, ἢ αὐτὴν
 ἐπίστασθαι τὴν λογικὴν, τούτῳ οὐ ζητοῦμεν αὐτὴν οὐδ' αὐτὸν τὸν
 10 συλλογισμόν εἰ μὴ διὰ τὰς ἄλλας ἐπιστήμας. Οὐ μέντοι γε οὕτως ἔστι
 πρακτικὴ, ὡς περ αἱ ἄλλαι πρακτικαὶ λεγόμεναι· τριπλαεῖ γάρ εἰσιν αἱ
 πρακτικαὶ κατὰ τὸν Φιλόσοφον ἐν ε' τῶν Μετὰ τὰ φυσικά. Ἐνιαὶ
 μὲν γὰρ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ὕλην, ὡς περ οἰκοδομικὴ καὶ
 ὄσαι τοιαύται, αἱ πρὸς τὴν διὰ χειρῶν ἐνέργειαν ἐκτείνονται· αἱ δὲ οὐκ
 16 ἀμέσως μεταβαίνουσιν εἰς τὴν ὕλην τὴν ἐξωτερικὴν, ἀλλὰ τάττονται πρὸς
 τὸ ἀπευθύνειν τὴν ὄρεξιν ἐν τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν, οἷα εἰσὶν αἱ
 ἠθικαὶ· ἀλλαι δὲ λέγονται πρακτικαὶ διὰ τὸ ἀποδεικνύειν τὸν τρόπον
 τῆς προχωρήσεως τε καὶ ἀνιχνεύσεως ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπιστήμασι· καὶ
 τούτῳ τῷ τρίτῳ τρόπῳ ἢ λογικὴ ἔστι πρακτικὴ. Ἀληθὲς δὲ ἐστίν, ὅτι
 20 καὶ ἡ ῥητορικὴ καὶ ἡ γραμματικὴ εἰσι καὶ πρακτικαὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ,
 καὶ μᾶλλον ἢ ῥητορικῇ, ἅτε ταττομένη πρὸς τὴν φιλοσοφίαν, ἥτις πρακτικὴ
 ἐστίν, οὐ θεωρητικὴ.

Leçon V.

Prolégomènes proprement dits à l'Isagoge de Porphyre.

25

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

Ἰδίως προλεγόμενα εἰς τὴν Πορφυρίου Εἰσαγωγὴν.

Δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι τὸ παρὸν βιβλίον τῆς Πορφυρίου Εἰσαγωγῆς
 οὐκ ἔστι περὶ τοῦ εἶναι τῆς λογικῆς, ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ εἶναι αὐτῆς,
 διότι, ὡς εἴρηται πρότερον καὶ ὡς εὐθὺς ἐν προομίῳ αὐτὸς ὁ Πορφυρίος
 f. 19 λέγει, πρὸς εὐχερῆστεραν κατάληψιν τοῦ βιβλίου τῶν Κατηγοριῶν
 τοῦτο γέγονεν· διὸ καὶ ἀμέσως καὶ προσεχῶς ἐκείνῳ συνῆπται.

Δεῖ τοίνυν ζητεῖν καὶ περὶ ταύτης τῆς Εἰσαγωγῆς ὅποσα κοινῇ
 καὶ περὶ τῶν ἄλλων ζητεῖσθαι εἰώθασιν, τὰ τέσσαρα αἷτια δηλονότι, τὸ
 τε ποιητικόν, τὸ ὕλικόν, τὸ εἰδικόν καὶ τὸ τελικόν, ἃ ζητοῦνται καὶ ἐν
 25 παντὶ ἀποτελέσματι καὶ ἔργῳ, εἴτε φυσικῷ, εἴτε τεχνικῷ.

Ποιητική τείνουσ αἰτία τούτου τοῦ βιβλίου γέγονεν ὁ Πορφύριος ὁ Φοῖνιξ, μαθητῆς Πλωτίνου τοῦ Λυκοπολίτου τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Λυκοπόλεως, συνθέμενος τούτο καὶ προσφωνήσας Χρυσασορίῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ δευθέντι, ἐκ τῆς Σικελίας, ἣ τότε ἐπεδήμει, καθ' ἰατροσίαν τοῦ Αἰτναίου πυρός.

Ἑλική δὲ αἰτία ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ αὐτὰ τὰ πέντε εἰσὶ καθόλου, ἣ αὐτὸ τὸ καθόλου τὸ κατηγορικόν, ὅπερ κατὰ τούτων τῶν πέντε καθόλου κατηγορεῖται ἢ συνωνύμως, ἢ ἀναλογικῶς, ὡς μετὰ ταῦτα δευχθήσεται.

Ἡ δὲ εἰδική αἰτία ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ἐστὶν οὐχ ἀπλή, ἀλλὰ διττή, δηλονότι τὸ εἶδος τῆς πραγματείας καὶ τὸ εἶδος τῆς μεταχειρίσεως. Τὸ εἶδος τῆς πραγματείας συνίσταται ἐν τῇ διαιρέσει τοῦ βιβλίου εἰς τὰ κεφάλαια, καὶ τῶν κεφαλαίων εἰς τὰ ἀρχοειδῆ μέρη, καὶ τούτων εἰς τὰ δεύτερα καὶ ἐπόμενα μέρη, καὶ τούτων αὐθις εἰς τὰ μικρότατα. Τὸ δὲ τῆς μεταχειρίσεως εἶδος ἐστὶν ὁ ποιητικὸς τρόπος, ὅς ἐστιν ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ὀριστικὸς, διαιρετικὸς, συναθροιστικὸς καὶ παραδειγμάτων ἐκθετικὸς· ὥστε τὸν μὲν διαιρετικὸν ἀποκρίνεσθαι ὅλῳ τῷ ὑποκειμένῳ, τὸν δὲ ὀριστικὸν τοῖς τοῦ ὑποκειμένου μέρεσι, τὸν δὲ συναθροιστικὸν τοῖς πάθεσιν· ἐν τούτοις γὰρ τοῖς τρισὶ συμπληροῦται ἡ ἐπιστήμη· καὶ τότε προσεπιτίθεται καὶ τέταρτος ἐστὶν οὗ, ὁ παραδειγματικὸς, ὅς ἐστὶν ἐκ τῆς ἀγαθότητος τῆς τέχνης, οὐκ ἐκ τῆς ἀνάγκης· τὰ γὰρ παραδείγματα οὐ ζητοῦσι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τὴν τῆς ἀληθείας φανέρωσιν.

Ἡ τελική αἰτία διττή ἐστὶ καὶ αὐτή, ὡς ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, δηλονότι ἔνδοον καὶ ἔξω, καὶ ἐστὶν ὁμοίον τῷ ἐν τῇ φύσει· κάκει γὰρ τὸ τέλος διττόν, τὸ τε τοῦ ἔργου καὶ τὸ τοῦ σκοποῦ· οὗ καθ' ὁμοίωσιν διπλοῦν ἐστὶ καὶ τῇ | τέχνῃ τὸ τέλος, δηλονότι τὸ ἔνδοον τέλος, ὅπερ f. 19^v προσαγορεύεται γνῶσις τῶν μερῶν τοῦ ὑποκειμένου, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ τέλος τοῦ ἔργου, καὶ ἡ γνῶσις τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις βιβλίοις ἀγνοουμένων πρότερον, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ τοῦ σκοποῦ τέλος, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ γράμματι φαίνεται.

Τούτων τῶν τεσσάρων αἰτίων ἐν τῇ τοῦ βιβλίου ἐπιγραφῇ τὴν γνῶσιν ἔχειν δυνάμεθα· ἐπιγέγραπται γάρ· Πορφυρίου εἰσαγωγὴ εἰς τὰς Ἀριστοτέλους κατηγορίας. Ἐν γὰρ τῷ λέγειν εἰσαγωγὴ, ἣ τε ὄλη λαμβάνεται καὶ τὸ τέλος, λέγω δὲ τὸ τέλος τοῦ ἔργου, ὅ ἐστὶ ταῦτόν τῷ εἶδει· τὸ γὰρ εἶδος καὶ τὸ τέλος τὸ τοιοῦτον συμπίπτουσιν. Ἐν δὲ τῷ ὀνόματι τοῦ Πορφυρίου τὸ ποιητικὸν αἷτιον δείκνυται· τῷ δὲ τῶν κατηγοριῶν ὀνόματι, τὸ ἐξαίρετον καὶ ἀρχοειδὲς τέλος, τὸ τοῦ σκοποῦ δηλονότι, διασημαίνεται.

Ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐπιστήσαι αὐτῷ τῷ γράμματι τοῦ βιβλίου, ζητημάτων τινῶν ἀψόμεθα.

Πότερον τὸ καθόλου ἐστὶν ὑποκείμενον ἐνταῦθα.

Ζητεῖται πρῶτον εἰ τὸ καθόλου ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Καὶ δοκεῖ μὴ, διότι ὅπερ ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν πάσῃ ἐπιστήμῃ οὐκ ἔστιν ὑποκείμενον ἐν ταύτῃ· ἀλλὰ τὸ καθόλου ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν πάσῃ· ἄρα, 5 καὶ τὰ λοιπά. Ἡ μείζων φανερά, διότι αἱ ἐπιστήμαι διακρίνονται κατὰ τὴν διάκρισιν τῶν ὑποκειμένων ἢ ἀντικειμένων. Ἡ ἐλάττων φανερά καὶ αὐτή, ὅτι πᾶσα ἐπιστήμη ἐστὶ περὶ τινος καθόλου ὡς περὶ ὑποκειμένου, διότι περὶ τῶν μερικῶν οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη.

Ἔτι, τὸ ἐν τινὶ ὑποκείμενον ἐπιστήμη ἐστὶν ὄν, διότι περὶ τοῦ μὴ 10 ὄντος οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἰστέρων λέγεται. Τὸ δὲ καθόλου οὐκ ἔστιν ὄν, διότι, ὡς φησὶν ὁ Βοήτιος ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ παραμυθίας, πᾶν ὅπερ ἔστι διὰ τοῦτ' ἐστὶν, διότι ἐν ἀριθμῷ ὑπάρχει· τὸ δὲ καθόλου οὐκ ἔστιν ἐν ἀριθμῷ, διότι εἴη ἂν μερικόν, ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος· τὸ καθόλου ἄρα οὐκ ἔστιν ὑποκείμενον ἐν τινὶ ἐπιστήμῃ, καὶ 15 ἐπομένως οὐδ' ἐν ταύτῃ.

Ἔτι, εἰ τὸ καθόλου ἦν ἐνταῦθα ὑποκείμενον, ἐπειδὴ πέντε εἰσὶ τὰ f. 20 καθόλου, ἦσαν ἂν καὶ πέντε | τὰ ὑποκείμενα· τοῦτο δὲ ἐστὶ ψεῦδος, διότι μᾶλλον ἐπιστήμης δεῖ εἶναι τὸ ὑποκείμενον ἢ ἀντικείμενον· τὸ καθόλου ἄρα οὐκ ἔστιν ὑποκείμενον.

Ἄλλ' εἰς τοῦναντίον ἐστὶν ὁ Πορφύριος, ὅστις φησὶ θέλειν παραδιδόναι 20 ἐπιστήμην περὶ τινῶν πέντε καθόλου, τουτέστι κατὰ πλειόνων λεγομένων, καὶ πάντες οἱ ἐξηγηταὶ λέγοντες ταύτην τὴν ἐπιστήμην εἶναι περὶ τοῦ καθόλου ὡς περὶ ἰδίου ὑποκειμένου.

Πρὸς τοῦτο τὸ ζήτημα λέγω, διακρίων τὸ καθόλου. Καὶ γὰρ διχῶς 25 τὸ καθόλου λαμβάνεσθαι δύναται· ἢ ἀντὶ τοῦ πράγματος ἐφ' οὗ θεμελιούται ἢ ἐπίνοια τοῦ καθόλου, ἢ ἀντὶ τῆς ἐπινοίας τοῦ καθόλου τῆς συγκεκριμένης· καὶ αὕτη ἢ ἐπίνοια τοῦ καθόλου ἢ συγκεκριμένη ἐστὶ τὸ πρᾶγμα καθὼς νοεῖται ἐν πλείοσι. Τότε φημί, ὅτι τὸ καθόλου, καθὸ μὲν σημαίνει τὸ πρᾶγμα ἐφ' οὗ δύναται θεμελιούσθαι ἢ ἐπίνοια τοῦ καθόλου, οὐ δύ- 30 ναται εἶναι ὑποκείμενον ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ, διότι αὕτη μὲν ἢ ἐπιστήμη ἐστὶ λογική, ὁ δὲ λογικὸς οὐ θεωρεῖ τὸ πρᾶγμα ὃ ἐφαρμόζεται ἢ ἐννοια τὸ καθόλου, ὡς τὸν λίθον ἢ τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὥστε δηλονότι δύνασθαι ἰδρύειν ἐπ' αὐτοῦ τὴν δευτέραν ἐπίνοιαν. Ἀλλὰ τὸ καθόλου, καθὸ σημαίνει τὴν συγκεκριμένην ἐπίνοιαν, ἐστὶν ὑποκεί- 35 μενον, διότι τὸ ὑποκείμενον ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ἐστὶ τι κοινὸν πρὸς τὰς δέκα κατηγορίας κατ' ἐφαρμογὴν, ἀνήκον τῇ σκέψει τοῦ λογικοῦ· τοιοῦτον δὲ ἐστὶ τὸ καθόλου κατηγορικόν, διότι ἐν ἐκάστη κατηγορίᾳ εὐρίσκεται.

τὸ πρᾶγμα ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λόγῳ, δηλονότι: ὡς ἔστιν ἐν πλείοσι: καὶ διαφέρουσιν ἀριθμῷ ἢ εἴδει, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Πρὸς τὸν πρῶτον λόγον, συγχωρῶ τῇ μείζονι: ἀλλὰ λέγω ἀληθὲς εἶναι τῷ αὐτῷ τρόπῳ. Πρὸς δὲ τὸ ἐν πάσῃ ἐπιστήμῃ ὑποκείμενον εἶναι τὸ καθόλου, φημί ὅτι τὸ καθόλου, ὅπερ ἔστι πρᾶγμα ὧτινι ἐφαρμόζεται ἢ ἐπίνοια τοῦ καθόλου, ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμασι, ὡσπερ ἢ ποσότης ἐν τῇ μαθηματικῇ, καὶ τὸ σῶμα τὸ κινητὸν ἐν τῇ φυσικῇ. Ἐνταῦθα δὲ ἔστιν ὑποκείμενον τὸ καθόλου, καθό ἐστὶν ἐπίνοια συγκεκρυμένη.

Ἄν δέ τις λέγῃ ὅτι τὸ καθόλου τὸ ὑποκείμενον ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμασι ἢ ὑπὸ τῷ λόγῳ τοῦ καθόλου ἐστὶν, ἢ ὑπὸ τῷ λόγῳ τοῦ μερικῆς· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑπὸ τῷ λόγῳ τοῦ μερικῆς διὰ τὸ τῶν μερικῶν μὴ εἶναι ἐπιστήμην· ὑπὸ τῷ λόγῳ ἄρα τοῦ καθόλου· καθό δὲ ἐστὶ καθόλου, ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμασι· τῷ αὐτῷ ἄρα τρόπῳ ἔσται ὑποκείμενον ἐν ταῖς ἄλλαις καὶ ἐν τῇ παρούσῃ.

Λέγω πρὸς τοῦτο, ὅτι τὸ καθόλου ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμασι, ὅπερ ἔστι καθόλου κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπαρξιν· συμβαίνει δὲ αὐτῷ τὸ εἶναι καθόλου καὶ τὸ εἶναι μερικόν· ὅθεν οὐκ ἔστιν ὑποκείμενον ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμασι, οὔτε καθό ἐστὶ καθόλου, οὔτε καθό ἐστὶ μερικόν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπαρξιν, ὡσπερ τὸ κινητὸν σῶμα, ὧτινι συμβαίνει εἶναι καθόλου καὶ εἶναι μερικῶν, ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ οὐχ ἢ καθόλου.

Πρὸς τὸ δεύτερον, τῇ μείζονι συγχωρῶ· ὅτι δὲ τὸ καθόλου οὐκ ἔστιν ὄν, ψευδὸς ἐστίν. Καὶ περὶ τοῦ Βοητίου λέγω, ὅτι ὁ Βοήτιος ἐνόει τοῦτο οὕτως, ὅτι πᾶν ὅπερ ἐστὶν ἔξω τῆς ψυχῆς, ἐστὶν ἐν ἀριθμῷ· τὸ δὲ καθόλου οὐκ ἔστιν ἔξω τῆς ψυχῆς. Διὰ τοῦτο οὐκ ἔρρωται.

Ἡ δυνάμεθα λέγειν, ὅτι τὸ ἐν ἀριθμῷ διχῶς λέγεται· ἢ ἐν ἑκ τοῦ ἀδιαιρέτου τῆς ποσότητος, καὶ τοῦτο ἐστὶν ἐν ἀπλῶς· ἢ ἐν ἀριθμῷ τῷ ἀδιαιρέτῳ τῆς οὐσίας, ὅταν ἢ οὐσία, ἢ ὑπαρξίς αὐτοῦ, ἐν ἑαυτῇ μὲν ἢ ἀδιαιρέτος, ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων πασῶν διηρημένη· καὶ τοῦτο τὸ ἐν ἀντι-στρέφει τῷ ὄντι. Πᾶν τοίνυν ὅπερ ἐστὶν ἐν ἀριθμῷ, τρόπῳ τινὶ τῶν δύο τούτων ἐστίν, ἢ ἐν δηλονότι ἀριθμῷ ἀπλῶς, ἢ ἐν ἀριθμῷ τῷ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ὑπάρξεως. Τὸ δὲ καθόλου ἐστὶν ἐν ἀριθμῷ τῇ ἀριθμότητι τῆς ὑπάρξεως.

Πρὸς τὸ τρίτον λέγω, ὅτι τὸ καθόλου ἐν τῷ κοινῷ πρὸς ταῦτα τὰ πέντε ἐστὶν ἐνταῦθα ὑποκείμενον, καὶ οὐ τὸ καθόλου ὅπερ ἔστι γένος ἢ εἶδος (οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων), ἀλλὰ τὸ καθόλου ἐν τῷ κοινῷ, ὅπερ πραγματικῶς οὐκ ἔστιν ἄλλο παρὰ ταῦτα εἰ μὴ κατὰ τὸν λόγον μόνον.

10 Ἐὰν Β

Πότερον τὸ καθόλου ἐστὶ γένος τούτων τῶν πέντε
καθόλου.

Δεύτερον, ζητεῖται πότερον τὸ καθόλου ἐστὶ γένος τούτων τῶν πέντε
φωνῶν λεγομένων ἢ τῶν πέντε κατηγορικῶν, ἢ μή. Καὶ δοκεῖ ὅτι μή.

f. 21 Εἰ γὰρ τὸ καθόλου ἐστὶ γένος τῶν πέντε καθόλου, εἴη ἂν τὸ αὐτὸ
ἀνώτερον καὶ κατώτερον πρὸς τὸ αὐτὸ, διότι εἰ τὸ καθόλου εἴη γένος,
ἔσται τὸ γένος τότε ἀνώτερον τοῦ καθόλου· καὶ εἰ τὸ καθόλου εἴη γένος
πρὸς τε τὸ γένος καὶ τὰ λοιπὰ κατηγορικά, ἔσται τὸ γένος κατώτερον
τοῦ καθόλου, καὶ οὕτω τὸ αὐτὸ ἔσται ἀνώτερον καὶ κατώτερον· τοῦτο
10 δὲ ἀδύνατον· οὐκ ἔρα τὸ καθόλου γένος ἐστίν.

Ἄλλὰ τὸναντίον δείκνυται. Τὸ γὰρ καθόλου κοινόν ἐστὶ πρὸς τὰ
πέντε ταῦτα καθόλου κοινότητι τινί. Ἡ τοίνυν κοινόν ἐστὶ συνώνυμον
πρὸς αὐτά, ἢ ἀναλογικόν, ἢ ὁμώνυμον· ἀδύνατον δὲ εἶναι κοινόν τι
ὁμώνυμον, διότι τὸ καθόλου οὐ κατηγορεῖται κατὰ τῶν πέντε τούτων
15 κατὰ διαφόρους λόγους. Ἄλλὰ μὴν οὐδ' ἀναλογικόν ἐστίν· ἀναλογικὸν
μὲν γὰρ ἐστίν, ὅποταν τι λέγεται κατὰ πλειόνων, καὶ καθ' ἑνὸς μὲν αὐτῶν
λέγεται κατὰ τὸ πρότερον, κατὰ δὲ τῶν λοιπῶν, κατὰ τὸ ὕστερον ἐν τῇ
πρὸς τὸ πρότερον σχέσει· τὸ δὲ καθόλου οὐ λέγεται καθ' ἑνὸς κατὰ τὸ
πρότερον, οὐδὲ ἐν τῇ πρὸς ἕτερον σχέσει, ἄλλ' οὐ κατὰ τοῦ εἶδους ἐν τῇ
20 πρὸς τὸ γένος σχέσει, οὔτε μὴν τὸ ἀνάπαλιν, ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν
ἄλλων. Δείπεται τοίνυν εἶναι κοινόν συνώνυμον· τὸ δὲ συνώνυμον ἐστὶν
εἶδος, ἢ γένος· οὐκ ἔστι δὲ εἶδος, ἐπεὶ κατηγορεῖται κατὰ πλειόνων καὶ
διαφερόντων τῷ εἶδει. Καταλείπεται τοίνυν αὐτὸ εἶναι γένος.

Ἔτι, τὸ κατὰ πλειόνων λεγόμενον διαφερόντων εἶδει καθ' ἑν ὄνομα
25 καὶ λόγον εἶναι ἐν τῷ τί ἐστὶ γένος ἐστίν· τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ
τοῦ γένους. Ἄλλὰ τὸ καθόλου οὕτω κατηγορεῖται τῶν πέντε κατηγορικῶν,
καθ' ἑν μὲν ὄνομα, ὅτι καὶ τὸ γένος καθόλου εἶναι φαμέν καὶ τὸ εἶδος,
ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἄλλα· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον τὸν κατὰ τὸ ὄνομα,
ὅτι ἕκαστον αὐτῶν πέφυκεν ἐν πλείοσιν εἶναι, ὅπερ ἐστὶ τοῦ καθόλου
30 λόγος. Ἐν τῷ τί ἐστὶ δὲ λέγεται κατ' αὐτῶν, ὅτι τοῖς ἐρωτῶσι τί ἐστὶ
τὸ γένος, ἀποκρινόμεθα ὅτι καθόλου τι· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τοῦ εἶδους
καὶ τῶν λοιπῶν. Διαφέρουσι δὲ τὰ πέντε ταῦτα τῷ εἶδει· εἰ γὰρ καὶ τὰ
f. 21 ὑποκείμενα τῇ ἐπινοίᾳ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους πράγματα εἰσὶ | τὰ αὐτὰ
πράγματα οὐσιωδῶς, αἱ ἐπινοίαι μέντοι αἱ θεμελιουμένα ἐπὶ τούτων
35 διαφέρουσιν εἶδει.

Περὶ τούτου τοῦ ζητήματος διάφοροι γέγονασιν ὁδοὶ. Τινὲς μὲν γὰρ
εἶπον, ὅτι τὸ καθόλου οὐκ ἐστὶ γένος τῶν πέντε κατηγορικῶν· φασὶ γὰρ
ἐν τισὶ τῶν δευτέρων ἐπινοιῶν μὴ εἶναι δυνατόν οὔτε γένος, οὔτε εἶδος
διδόναι. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔρρωται, διότι ἐστὶν ἐναντίον τῇ δόξῃ τοῦ Ἀβερρόου
40 καὶ τοῦ Ἀμμωνίου καὶ τοῦ Βοητίου, οἱ βούλονται τὴν ἀπόφανσιν γένος

εἶναι τῆς καταφάσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως, ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν πρότασιν· ἡ δὲ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, ὅτι τινὲς ἐπίνοιαι δεύτεραι εἰσὶ, πρόδηλον ὀίπυ.

Ὁ δὲ Ἀλξέρτος ἐδόξασε τὸ καθόλου μὴ εἶναι γένος τῶν πέντε καθόλου, ἀλλὰ μᾶλλον ἀναλογικῶς λέγεσθαι κατ' αὐτῶν, διότι κατὰ τὸ πρότερον λέγεται περὶ τῶν ἐν τῇ τί ἐστὶ κατηγορουμένων, ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ ὅποιον 6 τί ἐστὶν, καὶ κατὰ τὸ πρότερον περὶ τοῦ γένους ἢ περὶ τοῦ εἶδους, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἀλλ' οὐδὲ τούτ' ἔρωται, διότι πᾶν ἀναλογικὸν κατὰ πλειόνων λεγόμενον καθ' ἑνὸς μὲν λέγεται κατὰ τὸ πρότερον, κατὰ δὲ τοῦ λοιποῦ κατὰ τὸ ὕστερον ἐν τῇ πρὸς τὸ πρότερον σχέσει, ὡσπερ τὸ ὑγεινὸν πρότερον μὲν κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ζῆου, ὕστερον δὲ κατὰ 10 τοῦ οὐρου ἐν τῇ πρὸς τὸ ζῆον σχέσει. Ἀλλὰ τὸ καθόλου οὐ κατηγορεῖται κατὰ τοῦ εἶδους ἐν τῇ πρὸς τὸ γένος σχέσει, οὐδὲ κατὰ τῆς διαφορᾶς ἐν τῇ σχέσει τῇ πρὸς τὸ εἶδος, ἀλλ' ἐπίσης ὑπ' αὐτῶν μετέχουσιν φαίνεται. Οὐκ ἄρα δοκεῖ ἀναλογικὸν εἶναι πρὸς ταῦτα.

Ἐγὼ δὲ ἄλλως περὶ τούτου φημι διαιρῶν. Τὸ γὰρ καθόλου δύναται 15 λαμβάνεσθαι ἢ ἀντὶ τοῦ πράγματος τοῦ ὑποκειμένου τῇ ἐπινοίᾳ τοῦ καθόλου, ἢ ἀντὶ αὐτῆς τῆς ἐπινοίας. Εἰ μὲν οὖν λαμβάνεται τὸ καθόλου κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον, οὕτως οὐκ ἐστὶ γένος τῶν πέντε κατηγορικῶν, διότι τῶν ἐν διαφοροῖς κατηγορίαις εὐρίσκομένων πραγμάτων οὐ δεῖ εἶναι γένος κοινόν· τὰ δὲ πράγματα τὰ ὑποκείμενα τῇ ἐπινοίᾳ τοῦ καθόλου 20 εὐρίσκονται ἐν διαφοροῖς κατηγορίαις· τὸ μὲν γὰρ γένος καὶ εἶδος ἐν πάσῃ κατηγορίᾳ δύναται εὐρίσκεσθαι, καὶ ἡ διαφορὰ, οὕτως ἐν τῇ οὐσίᾳ f. 22 ὡσπερ ἐν τοῖς συμβεβηκόσιν· τὸ δὲ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς συμβεβηκόσι μόνον εὐρίσκονται· καὶ οὕτως τὸ πρᾶγμα τὸ ὑποκείμενον τῇ τοῦ καθόλου ἐπινοίᾳ ἐν ἐκάστη κατηγορίᾳ εὐρίσκειται. Ταῦτα τοίνυν τὰ 25 πράγματα οὐ δύναται ἐν γένος ἔχειν κοινόν. Εἰ δὲ λαμβάνοιτο τὸ καθόλου ἀντὶ τῆς ἐπινοίας τοῦ καθόλου, οὕτω φημι τὸ καθόλου γένος εἶναι τῶν πέντε κατηγορικῶν, καθὸ ἐστὶ δυνατὸν εὐρίσκειν γένος καὶ εἶδος ἐν ταύταις ταῖς ἐπινοίαις, διότι, καθά φησιν ὁ Σιμπλικίος ἐν ταῖς κατηγορίαις, τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος πρῶτον εὐρίσκονται ἐν ταῖς οὐσίαις, μετὰ ταῦτα ἐν 30 τοῖς συμβεβηκόσιν, ὡσπερ καὶ τοῖς συγκεκριμένοις τὸ γένος οὐκ ἐστὶν ἐπίσης γένος ὡσπερ ἐν τοῖς ἐξ ἀφαιρέσεως.

Πρὸς δὲ τούτου σαφεστέρην κατανόησιν εἰδέναι δεῖ, ὅτι καθὸ ἐστὶ δευτέρα ἐπίνοια ἐξ ἀφαιρέσεως, τὸ καθόλου οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ λόγος τῆς τοῦ πράγματος νοήσεως, ὡς ἐστὶν ἐν πλείοσιν· ἀλλὰ τὸ καθόλου ἐν 35 τῷ συγκεκριμένῳ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα τὸ νοητὸν ὡς ἐστὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐν πλείοσιν. Τὸ δὲ γένος καὶ τὸ εἶδος, καθὸ εἰσὶν ἐπίνοιαί τινες δεύτεραι ἐξ ἀφαιρέσεως, εἰσὶ τινὲς λόγοι τοῦ νοεῖν τὸ πρᾶγμα ὡς ἐστὶν ἐν πλείοσι διαφέρουσιν ἀριθμῷ, ἔσον πρὸς τὸ εἶδος, ἢ ἐν πλείοσι διαφέρουσιν εἶδει, ὅσον πρὸς τὸ γένος· ἐν δὲ τῷ συγκεκριμένῳ εἰσὶν αὐτὰ τὰ πράγματα 40

τὰ οὕτω νοούμενα. Ἀλλὰ πάντες οἱ λόγοι ἐκεῖνοι λαμβάνονται ἀπό τινων τρόπων τῆς ὑπάρξεως ἐν τῷ πράγματι, ὡσπερ ἐκεῖνος ὁ λόγος, ὃς ἐστὶ λόγος τοῦ νοεῖν τὸ πρᾶγμα καθό ἐστιν ἐν πλείοσι διαφέρουσιν ἀριθμῶ ἢ εἶδει, ἀπὸ τοῦ τρόπου τούτου τῆς ὑπάρξεως, ὃς ἐστὶ τὸ εἶναι ἐν πλείοσι διαφέρουσιν εἰδικῶς, ἢ διαφέρουσι κατὰ τὴν ποσότητα.

Τότε πρὸς τὸ ἐπιχείρημα λέγω, ὅτι ἡ ἀκολουθία ἐκεῖνη ψευδής ἐστίν, ὅτι τὸ αὐτὸ ἐστὶ ἀνώτερον καὶ κατώτερον πρὸς τὸ αὐτό, εἰ τὸ καθόλου ἐστὶ γένος, διότι ἐν τῷ λέγειν ὅτι τὸ καθόλου ἐστὶ γένος, ἐστὶ κατηγορία παρώνυμος, καὶ οὐ κατηγορεῖται τὸ γένος κατὰ τοῦ καθόλου, ὡς τὸ ἀνώτερον τοῦ κατωτέρου· ἀλλ' ἐν τῷ λέγειν ὅτι τὸ γένος ἐστὶ καθόλου, f. 22^v | ἐστὶ κατηγορία τοῦ ἀνωτέρου κατὰ τοῦ κατωτέρου εἴτουν γένους κατὰ τοῦ εἶδους, καὶ οὕτως οὐκ ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἀνώτερον καὶ κατώτερον πρὸς τὸ αὐτό.

Leçon VI.

Y-a-t-il une science des universaux?

15

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΕΚΤΗ.

Εἰ ἐστὶ τῶν καθόλου ἐπιστήμη.

Ζητεῖται εἰ δυνατόν ἐστὶ εἶναι τῶν καθόλου ἐπιστήμην. Καὶ δὴ λέγομεν εἶναι. Ἐν παντὶ γένει ἐστὶ τάξεις τις καὶ ἀπάρτησις τῆς δυνάμεως πρὸς τὸ ἀντικείμενον· ἀλλὰ τὸ καθόλου ἐστὶν ἀντικείμενον τοῦ νοῦ· ἐστὶ τῶν τοιαύτη ἀπάρτησις τοῦ νοῦ ἀπὸ τοῦ καθόλου. Ἀλλὰ ἡ τοιαύτη τάξεις ἢ ἀπάρτησις οὐκ ἐστὶν ἄλλο ἢ ἐπιστήμη· ἐστὶ ἄρα ἐπιστήμη τοῦ νοῦ περὶ τοῦ καθόλου. Ἡ μείζων δείκνυται ἐκ τοῦ β' Περὶ ψυχῆς, ὅπου λέγεται: ὅτι τελειοῦνται καὶ διακρίνονται αἱ δυνάμεις διὰ τῶν ἐνεργειῶν, καὶ αὗται, διὰ τῶν ἀντικειμένων. Ἡ ἐλάττω δεικνυται ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν, ὅπου λέγεται, ὅτι τὸ καθόλου ἀντικείμενόν ἐστὶ τοῦ νοῦ, τὸ δὲ μερικόν, τῆς αἰσθήσεως.

Δεῖ μέντοι εἰδέναι, ὅτι τὸ καθόλου πολλοῖς τρόποις λέγεται. Λέγεται γὰρ τὸ καθόλου κατὰ σωρείαν πολλῶν εἰς ἓν, ὃν τρόπον πάντα τὰ ὄντα συνάγονται ἐν τῷ εἶναι, καὶ τῷ τοιούτῳ καθόλου ἀνταποκρίνεται ὅλη ἢ ἐπιστήμη ὀλικῶς λαμβανομένη, καὶ τὸ τοιοῦτο καθόλου ἐστὶ τὸ ὄν. Ἄλλον δὲ τρόπον ἐστὶ τὸ καθόλου κατὰ περιοχὴν, καὶ τοῦτο ἢ ἐν τῷ γένει τῆς οὐσίας, ἢ ἐν τῷ τοῦ συμβεβηκότος. Τῷ πρώτῳ τρόπῳ ἀνταποκρίνεται αὐτῷ ἢ ἐπιστήμη, ἐξηπλωμένως λαμβανομένου τοῦ τῆς ἐπιστήμης ὀνόματος. Εἰ δὲ ἐν τῷ γένει τοῦ συμβεβηκότος, ἐνίοτε μὲν ἔχει αἰτίαν ἰδίαν καὶ ἀντιστρέφουσιν πρὸς τὸ ὑποκείμενον, αἶον τὸ τρεῖς γωνίας ἔχειν ἐν τῷ

1 τὰ avant οὕτω om BC 15 Ἀνάγνωσις ἕκτη en marge AC, om B 16 εἰ ἐστὶ — ἐπιστήμη om BC

τριγώνω ἰδιόν ἐστι τοῦ τριγώνου, κοινόν μέντοι παντί τριγώνω μερικῶ·
καὶ τὸ τοιοῦτο καθόλου ἔχει ἐπιστήμην, ἥτις ἐστὶ συμπέρασμα τῆς ἀποδεί-
ξεως, καθὰ λέγεται ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἰστέρων, ὅτι ἡ ἀπόδειξις ἐστὶ
συλλογισμὸς ποιῶν ἐπίστασθαι. Ἐνίσταται δὲ τὸ καθόλου ἐν τῷ γένει τοῦ
συμβεβηκότος οὐκ ἔχει αἰτίαν ἰδίαν, ἢ ἀντιστρέφουσιν πρὸς τὸ ὑποκείμενον·
καὶ τῷ τοιοῦτῳ οὐχ ἀρμόζει ἡ ἀποδεικτικὴ ἐπιστήμη, ἀλλὰ μόνον ἡ
κοινῶς λεγομένη, οὐδὲ ποιεῖ τοῦτο ἐπιστήμην, | καθὸ λαμβάνεται ὡς i. 28
συμβεβηκός, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὸν τῆς οὐσίας τρόπον. Εἰ γὰρ εἴη περὶ
τοῦ χρώματος ἐπιστήμη, οὐκ ἂν εἴη καθὸ τὸ χρῶμα λαμβάνεται ὡς
συμβεβηκός τῷ σώματι, ἀλλὰ μᾶλλον καθὸ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ σώματος 10
καὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρώματος. Οὕτω τρίτον φανερόν ἐστιν, ὅτι τῶν καθόλου
δυνατὸν εἶναι ἐπιστήμην.

Εἰ ἡ ἐπιστήμη τοῦ καθόλου ἐστὶ λογική.

Ἐπομένως ζητεῖται πότερον ἢ τοῦ καθόλου ἐπιστήμη λογική ἐστίν,
ἢ μεταφυσική, τούτεστι θεία. Καὶ φημί εἶναι λογικήν, διότι πᾶσα ἐπιστήμη 15
διαφέρει ἀπ' ἄλλης ἐπιστήμης ἐν τῷ αὐτῇ μὲν λαμβάνειν τὴν ἐπίνοιαν,
ἐκείνην δὲ τὸ πρᾶγμα, δεῖ εἶναι περὶ ἐκείνου οὐ μάλιστα δράττεται, τού-
τέστι τῆς ἐπινοίας· ἡ δὲ λογική ἐστὶ τοιαύτη κατὰ τὸν Ἀβινσέαν· ἐστὶ
ἄρα περὶ τῶν καθόλου, ἃ μᾶλλον ἔχει τὸν τῆς ἐπινοίας τρόπον.

Ἔτι, πᾶσα ἐπιστήμη ἥστινος ἢ πρόσληψις ἐπὶ πασῶν τῶν εἰδικῶν 20
ἐπιστημῶν πίπτει, ἀναγκαίως ἐστὶ περὶ τοῦ πίπτοντος ἐπὶ πᾶν ὑποκεί-
μενον εἰδικόν· ἡ δὲ λογική ἐστὶ τοιαύτη· ἐστὶν ἄρα περὶ τῶν καθόλου,
ἅπερ ἐπιτίθεται παντί ὑποκειμένῳ εἰδικῶ.

Ζητεῖται ἐντεῦθεν ὅτι, ἐπεὶ ἡ μετὰ τὰ φυσικά λέγεται ἐπιστήμη περὶ
τῶν καθόλου, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ λογική, τίνοι διαφέρουσι. Καὶ φημί ὅτι 25
τὰ καθόλου πολλοῖς τρόποις λαμβάνονται· ἓνα μὲν τρόπον, καθὸ σημαί-
νουσιν οὐσίας τινὰς χωριστάς, οὐδέποτε μέντοι κεχωρισμένας, καὶ οὕτω
λέγονται μέρη τοῦ ὄντος καὶ τῷ θεολογικῷ ἀνήκουσιν. Ἄλλῳ τρόπῳ
δύνανται τὰ καθόλου λαμβάνεσθαι· καθὸ σημαίνουσιν ἐπίνοιαν θεμελιου-
μένην ἐν τοῖς πράγμασι κατὰ τὸν τῆς κατηγορίας ἢ τάξεως τρόπον, καὶ 30
οὕτως ἀνήκουσι τῷ λογικῶ· οὕτω γὰρ φημέν τὴν λογικήν εἶναι περὶ τῶν
δευτέρων ἐπινοιών τῶν ἀποδιδομένων ταῖς πρώταις. Τρίτῳ τρόπῳ λαμβά-
νονται τὰ καθόλου, καθὸ εἰσιν ἐν τοῖς μερικοῖς, ἐν οἷς ἔχουσι τὸ κατ' ἐνέρ-
γειαν εἶναι καὶ τὴν τῆς οὐσίας συνέχειαν, ἢ καθὸ εἰσιν ἀντικείμενον τῆς
δυνάμεως τῆς φυσικῆς ψυχῆς, καὶ οὕτως ἀνήκουσι τῷ φυσικῶ φιλοσόφῳ 35

13 Εἰ ἡ — λογική om BC
charge: εἰρήσθω γὰρ οὕτως (?)
avant τρόπῳ add BC

15 Au-dessus de τούτεστι θεία. A porte une sur-
16-17 μὲν λαμβάνειν: μεταλαμβάνειν B 29 δὲ

ὅσον πρὸς ἓν μέρος τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ ψυχῆς
f. 23^r λέγεται. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ καθόλου, καθὸ μὲν εἰσι μέρη τοῦ ὄντος ἢ
ἀρχαὶ τοῦ κανονίζεσθαι τὰς ἐπιστήμας, οὐ μόνον κατὰ τὸν σκοπὸν ἀλλὰ
καὶ κατὰ τὴν δύναμιν τῷ θεολογικῷ ἀνήκουσιν· καθὸ δὲ εἰσιν ἐπίνοιαι,
6 τῷ λογικῷ ἀνήκουσιν.

Ζητεῖται πρὸς τούτοις, ἐπεὶ πᾶσα ἐπιστήμη ἐστὶ περὶ τῶν καθόλου
(ἐστὶ δὲ καὶ ἡ λογικὴ καὶ μάλιστα τὸ βιβλίον τοῦ Πορφυρίου), πῶς δια-
φέρουσιν· καὶ δεῖ λέγειν, ὅτι ὅποταν λέγωμεν πᾶσαν ἐπιστήμην εἶναι περὶ
τῶν καθόλου, τοῦτο δεῖ νοεῖν περὶ τινος πράγματος εἰδικοῦ, λαμβανο-
10 μένου κατὰ τὸν τρόπον τοῦ καθόλου. Ὅταν δὲ λέγωμεν τοῦτο τὸ βιβλίον
εἶναι περὶ τῶν καθόλου, οὐ δεῖ νοεῖν τὸ καθόλου καθὸ λαμβάνεται τῷ
τρόπῳ τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς ἐπινοίας, ὡς ἐκ τῶν προειρη-
μένων ὀφθαλμῶν ἐστίν.

Καὶ διατὶ περὶ τῶν μερικῶν οὐκ ἐστὶν ἐπιστήμη, ὡσπερ περὶ τῶν
16 καθόλου; Διότι τὰ μερικὰ εἰσὶν ἄδηλα καὶ ἄπειρα διὰ τὸ ἐπ' ἄπειρον
γεννητὰ εἶναι καὶ φθαρτὰ, ἅτε ἐξ ἐναντίων συγκείμενα, ἢ τοῖς ἐναντίοις
προσδεδεμένα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύνανται ποιεῖν ἐπιστήμην· τὰ δὲ καθόλου
εἰσὶ καὶ πεπερασμένα καὶ ἀσώματα καὶ σαφῆ καὶ ὠρισμένα.

Εἰ μία ἐστὶ ἐπιστήμη τῶν καθόλου.

20 Ζητεῖται ἔτι εἰ περὶ τῶν καθόλου ἐστὶ μία ἐπιστήμη· καὶ δοκεῖ μή,
διότι, ὡς ἐν β' τῶν Προτέρων γέγραπται, τέσσαρα ζητοῦνται πρὸς τὴν
ἐνότητα τῆς ἐπιστήμης· πρῶτον, τὸ ἔχειν ἓν ὑποκείμενον οὗ περὶ τῶν
μερῶν τὰ πάθη δείκνυνται· δεύτερον, τὸ τὰ πάθη ἀναγόμενα πρὸς ἓν
ὑποκείμενον θεωρεῖν· τρίτον, τὸ τὰς κοινὰς ἀρχὰς ἐρριζώσθαι ἐν τῷ ὑπο-
25 κειμένῳ· τέταρτον, τὸ ταῦτα πάντα ἀφορίζεσθαι καὶ ἰδιοποιεῖσθαι ταύτη
τῇ ἐπιστήμῃ· τὰ δὲ πέντε κατηγορικὰ οὐκ ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἰδιότητα
τοῦ κατηγορεῖσθαι, οὐδὲ ἔχουσι τὸ εἶναι ἀφωρισμένον ἐν μιᾷ ἐπιστήμῃ.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δεῖ λέγειν, ὅτι οὐ παντὶ τρόπῳ εἶναι ἐπιστήμην
μίαν τίθεμεν περὶ τῶν καθόλου, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸν τρόπον τῆς κατη-
30 γορίας καὶ τῆς τάξεως· καὶ οὕτως εἰσὶν ἀφωρισμένα μιᾷ ἐπιστήμῃ, ἥτις
ἐστὶν ἡ παρούσα, περὶ τοῦ κατηγορικοῦ θεωροῦσα καθὸ ἐν αὐτῷ ἐνοῦνται
f. 24 τὰ καθόλου. Εἰδέναι γὰρ | δεῖ, ὅτι περὶ τούτων τῶν πέντε καθόλου μία
δύναται εἶναι ἐπιστήμη οὐ καθόσον εἰσὶ πέντε, ἀλλὰ καθόσον ἐνοῦνται
ἐν τούτῳ τῷ κοινῷ ὅπερ ἐστὶ τὸ καθόλου.

35 Ἰστέον γάρ, ὅτι τὸ κοινὸν πολλοῖς τρόποις λέγεται· ἐνὶ μὲν τρόπῳ
κατὰ τε τὴν ἰδιότητα, τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα, ὡσπερ ἅπαν συνώνυμον·

3 τὸν σκοπὸν en marge AC, corrigé de τὴν ἐπίνοιαν, qui est resté dans le
texte AC, om B 16 γενητὰ BC 19 titre om BC 29 μίαν εἶναι ἐπιστήμην BC